

Nr 585

Av herr **Svensson** i Vä m. fl., om åtgärder för främjande av bebyggelse och näringsliv på landsbygden.

Statsverkspropositionen till årets riksdag karakteriseras av begränsning i statens investeringsverksamhet, för vilken lånemedel icke skall tagas i anspråk. Lånemarknaden kommer sålunda att ställas till förfogande för kommunerna och näringslivet. Genom denna återhållsamhet skall staten söka motverka inflationshotet. För näringslivets del sker detta också genom investeringsavgift och högre räntor.

Landets största och rikaste kommun, Stockholm, är däremot den första på lånemarknaden under 1956 och blir måhända den störste låntagaren under året, varigenom den verkar inflationsdrivande. Förutom fullföljandet av den under byggnad varande tunnelbanan avser man att igångsätta en ny, som kan beräknas kosta ytterligare omkring 400 miljoner kronor. Stadsbyggnadskontoret uppskattar kostnaden för planerade sex nya huvudleder till cirka 500 miljoner. Härtill komma den kapitalkrävande nedre norrmalsregleringen samt byggandet av gator och ledningar för nya avlägsna bostadsområden, där i bostadskön stående samt nyinflyttade landsortsbor skola placeras. Så småningom kommer krav på nya, stora, dyrbara reningsverk att göra sig gällande. Det förefaller som om den oekonomiskt arbetande storstaden med sitt väldiga byggnadsprogram skulle ta en oproportionerligt stor del av rikets sparkapital i anspråk till förfång för andra berättigade och mera ekonomiskt berättigade investeringar.

Denna andel blir större även därigenom att Stockholm rör sig på en högre kostnadsnivå än landet i övrigt. När dess generalplan diskuterades 1950, framhölls bl. a. att Stockholm håller på att göras till en av världens glesast bebyggda storstäder och till en av de dyraste att bo i. Detta synes ha bekräffats. Med den glesa bebyggelsen följer utsträckta vägar, gator och ledningar, dyrbara att bygga, trafikera och underhålla. Resandet blir dyrt och upptar för många ett par av dygnets timmar.

Grundavgiften på Stockholms spårvägar är 50 öre mot 45 i Göteborg och 35 i Malmö. Trots de höga avgifterna beräknas spårvägsbolagets förlust under 1955 till 31 milj. kronor, som övertas av staden och blir en resesubvention till förstadsborna.

All byggenkap i Stockholm blir dyrbar. En undersökning rörande byggnadskostnaderna för ett normalhus gav vid handen, att kostnaden per kvm

våningsyta i Stockholm var 707 kronor mot 488 i Malmö, dvs 45 procent högre än i Malmö. Arbetslönerna voro mer än 50 procent högre. Orsaken torde vara, att arbetstillgången är för stor och penningstillgången så riklig, att dylika löner kunna betalas. Men exemplet från Stockholm sprider sina skadliga verkningar över landet och framkallar ökade lönekrav.

Man frågar sig om icke, när det gäller att snabbt öka bostadstillgången, landets kapitalresurser borde sättas in på sådana trakter, där pengarna äro mera värda och man får ut större valuta för dem i antal bostäder. Så har exempelvis i Grillby stationssamhälle, 7,5 mil från Stockholm, under 1954 i samverkan med kommunen uppförts ett bostadsrättsföreningshus till 533 kronor per kvm våningsyta mot 707 i Stockholm, d. v. s. 33 procent billigare. En liknande byggnadsverksamhet pågår på hundratals ställen i landet, där medel ej behöver investeras i kommunikationsleder, därför att järnvägar och bussförbindelser redan finnas. Det synes uppenbart, att detta byggande försiggår mera ekonomiskt än i Stockholm och ger större resultat i våningsyta per investerad miljon kronor.

Stockholm har stora egna resurser i sitt skatteunderlag, som 1955 utgjorde 41,3 miljoner skattekröner (1952: 36,7) medan samtliga städers utgjorde 145,9 miljoner (1952: 128,8) och landsbygdens 86,2 miljoner (1952: 86,8). Således har tillbakagång för landsbygdskommunerna och kraftig ökning för städerna inträffat sedan 1952. Stockholm, vars invånarantal 1954 uppgick till 10,7 procent av rikets befolkning, disponerade nära 18 procent av skatteunderlaget eller nära 80 procent mer än genomsnittet för riket. Utdebiteringen i Stockholm 1954 per inkomstskattekröna var 10,49 kronor mot 12 i Göteborg. Medeltalet för samtliga städer var 12,07. För landskommuner och landsting var utdebiteringen 1954 sammanlagt 12,29 kronor i genomsnitt. Om Stockholm höjde sin kommunalskatt till samma nivå eller med 1,90 kronor, borde staden varit i stånd att med egna medel och mindre lånehjälp finansiera sitt investeringsbehov. En sådan skattehöjning vore också ägnad att motverka den tendens att överskjuta betalningen på framtiden, som den stora upplåningen markerar.

Det framhålles nu från stadens egna myndigheter, att det icke »lönar sig» att bygga ut staden. Samma mening framföres också från större landsortsstäder. Det kostar för mycket att ta emot och att bereda bostäder, kommunika-tioner, skolor, sjukhus för de från landsbygden inflyttade. Tidpunkten är kanske kommen, då det skulle kunna gå att få gehör för åtgärder mot landsbygdens utarmning i fråga om människor och skatteobjekt, som försvårar dess lösning av sina problem i fråga om skolor, ålderdomsvård, sjukvård och kulturella anordningar.

Det är av största betydelse, att den vid jordbrukets fortgående rationalisering frigjorda arbetskraften beredes möjlighet att stanna i hemtrakten. Landsbygdskommunerna borde därför inventera sina möjligheter att uppmuntra

hantverk och småindustri. Vidare böra möjligheter att förlägga större industrier till landsbygden undersökas samt möjligheterna att skaffa och iordningställa mark för egnahemsbyggen prövas.

En av HSB utförd undersökning har gett vid handen, att 80 procent av de tillfrågade bestämt uttalat sig för egna hem i stället för stadens eller tätortens hyresvåningar. Denna sunda och riktiga inställning borde tillgodoses. Men de stora städerna få svårt att tillfredsställa detta önskemål med den efterfrågan på tomtmark och med de utsträckta och dyrbara kommunikationer som bli följderna. Det bör däremot med relativ lätthet kunna tillgodoses inom landsbygdskommuner med redan befintliga järnvägs- och bussförbindelser.

Med stöd av vad ovan anförts få vi härmed hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj: t framhåller nödvändigheten av att de lånemedel som finnas tillgängliga fördelas på ett rättvist sätt mellan olika kommuner, samt

att riksdagen måtte hemställa, att Kungl. Maj: t i samarbete med kommunerna må söka främja bebyggelse och näringsliv på landsbygden i enlighet med motionens syfte.

Stockholm den 26 januari 1956

Gustaf Svensson
i Vä

Sven Vigelsbo

Ivar Johansson

Fridolf Jansson
i Benestad